

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БІОЛОГІЇ КЛІТИНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Директор Інституту біології
клітини НАН України,**

д.б.н., професор, академік НАН України

А.А. Сибірний

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
У ІНСТИТУТІ БІОЛОГІЇ КЛІТИНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

Затверджено
Вченою радою
Інституту біології клітини
НАН України
Протокол №5 12.09.2019

Львів 2019

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Кодекс академічної доброчесності в Інституті біології клітини НАН України (далі ІБК НАН України) забезпечує якість наукової та освітньої діяльності, що ґрунтується на нормах Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», «Про видавничу справу», а також нормах «Етичного кодексу ученого України», Статуту ІБК НАН України та інших нормативно-правових актів. При розробці цього Кодексу також враховані норми Кодексу доброчесності інших науково-освітніх установ України.

1.2. Кодекс академічної доброчесності регулює застосування та дотримання правил наукової етики у науковій та освітній діяльності, а також визначає порядок перевірки наукових публікацій, дисертаційних робіт, що надходять від співробітників ІБК НАН України, щодо дотримання принципів академічної доброчесності.

1.3. Адміністрація ІБК НАН України зобов'язується вживати заходи щодо дотримання принципів академічної доброчесності, зокрема запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, науково-методичних роботах наукових, науково-педагогічних працівників, а також студентів, що виконують кваліфікаційні роботи в ІБК НАН України, та аспірантів, здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук.

II. ЗАГАЛЬНІ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової, творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання або наукових, творчих досягнень.

2.2. Дотримання академічної доброчесності науковими та науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм авторського права;

– надання достовірної інформації про застосовані методи і отримані результати власних досліджень, а також джерела використаної інформації та власну наукову та (або) науково-педагогічну діяльність.

2.3. Дотримання академічної доброчесності студентами, аспірантами та здобувачами ступеня доктора філософії та доктора наук передбачас:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

– адекватні посилання на джерела використаної інформації (ідеї, розробки, твердження, відомості);

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, науково-педагогічної) діяльності, використані методи досліджень і джерела інформації.

2.4. Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження без зазначення авторства; самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів; фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються у наукових дослідженнях/освітньому процесі; фальсифікація – зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються наукових досліджень/освітнього процесу; списування – виконання контрольних та екзаменаційних письмових робіт з оцінювання результатів навчання із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання викладачем; використання під час контрольних робіт заборонених технічних засобів (телефони, планшети тощо); обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної наукової/науково-педагогічної/освітньої діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування; отримання виконаних на замовлення академічних текстів у інших осіб та подання їх як результат власної навчальної або наукової діяльності; хабарництво – надання чи отримання учасником освітнього процесу коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ з метою отримання переваги в освітньому процесі; необ’єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання студентів, аспірантів, здобувачів ступеня доктора філософії науковими/науково-педагогічними працівниками.

2.5. Засади академічної доброчесності ІБК НАН України:

Наукові, науково-педагогічні працівники ІБК НАН України, а також здобувачі ступенів вищої освіти в ІБК НАН України зобов’язані діяти чесно, дотримуватись у своїй діяльності законодавства України та стимулювати до цього

інших; сумлінно дотримуватись посадових інструкцій та покладених обов'язків та забор'язань; постійно підвищувати свій науковий та освітньо-науковий рівень та кваліфікацію; підтримувати середовище, що сприяє вільному обміну інформацією та продукуванню нових ідей та інновацій; вільний доступ до інформації, що стосується всіх сфер освітньої, наукової, науково-педагогічної господарської та фінансової діяльності, окрім тієї, доступ до якої обмежено законодавством, на офіційній вебсторінці ІБК НАН України; уникнення зловживань посадовим становищем.

III. НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИЧНІ ПРАВИЛА

3.1. Всі співробітники та здобувачі ступенів вищої освіти в ІБК НАН України мають:

- дотримуватися вимог Конституції та законів України, вимог чинного законодавства України, Статуту ІБК НАН України, Кодексу академічної доброчесності;
- зберігати та популяризувати наукові традиції ІБК НАН України;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно й сумлінно виконувати необхідні наукові /освітньо-наукові задачі;
- дотримуватися моральних норм, високих духовних цінностей та правил етичної поведінки;
- не чинити правопорушень, сприяти попередженню й викоріненню різних видів порушень іншими особами в науковій, освітньо-науковій та інших видах діяльності;
- поважати права і свободи людини, честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, соціальне становище, расову приналежність, релігійні та політичні переконання;
- не чинити дискримінації за будь-якими ознаками;
- дотримуватись «Закону України про державну мову»;
- не розповсюджувати та запобігати розповсюдженню інформації, яка є неправдивою, такою, що ображає людину або може завдати шкоди репутації ІБК НАН України;
- підтримувати атмосферу довіри, відповідальності та взаємодопомоги в академічному співтоваристві;
- відповідально ставитися до довкілля;
- запобігати конфлікту інтересів у науковій/освітньо-науковій діяльності.

3.2. Неприйнятними для всіх працівників та учасників наукового/освітньо-наукового процесу ІБК НАН України є:

- порушення норм Конституції України, чинного законодавства України, а також Статуту ІБК НАН України;
- перевищення повноважень під час наукової/освітньо-наукової діяльності;
- використання службових і родинних зв'язків з метою отримання переваг в трудовій, науковій/освітньо-науковій діяльності;
- ведення в ІБК НАН України політичної, релігійної чи іншої пропаганди;
- порушення Статуту та Правил внутрішнього розпорядку ІБК НАН України;
- порушення Кодексу академічної доброчесності.

3.3. Кожен здобувач вищої освіти у своїй навчальній (науковій) діяльності має дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності:

- самостійно, сумлінно та вчасно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- активно займатися самостійною роботою, опрацьовувати нову літературу згідно методичних рекомендацій викладачів;
- не допускати плагіату у своїх роботах;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методи досліджень і джерела інформації;
- дотримуватися правил ділового спілкування у комунікації з викладачами, співробітниками та здобувачами ступенів вищої освіти в ІБК НАН України;
- не принижувати будь-яким чином гідність учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- не використовувати службові або родинні зв'язки для отримання нечесної переваги в навчальній (науковій) діяльності.

3.4. Кожен науково-педагогічний працівник у своїй діяльності має дотримуватися етики ділового спілкування та принципів академічної доброчесності:

- забезпечувати якість викладання навчальних дисциплін відповідної освітньої програми на високому науково-теоретичному й методичному рівнях;
- сприяти творчій активності здобувачів ступенів вищої освіти;
- постійно підвищувати свій професійний рівень, використовувати новітні інформаційно-комунікаційні засоби навчання, актуальні джерела інформації;
- керуватися принципами об'єктивності та прозорості під час оцінювання знань і компетентностей здобувачів вищої освіти;
- дотримуватись норм академічної доброчесності та норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- науково-педагогічні працівники мають приходити на всі заняття вчасно і не залишати аудиторію передчасно, використовувати ефективно академічний час для досягнення результатів навчання, визначених у робочій програмі навчальної дисципліни; ретельно складати методичні вказівки й рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти, враховуючи новітні надходження літератури та Інтернет ресурси, надавати вичерпні консультації здобувачам вищої освіти у відведений для цього час;
- контролювати дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- поважати думку кожного здобувача вищої освіти, заохочувати і надавати всім рівні можливості при обговоренні дискусійних питань;
- не принижувати будь-яким чином гідність учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- дотримуватися норм культури спілкування у процесі комунікації зі здобувачами вищої освіти, науковими та науково-педагогічними працівниками, співробітниками ІБК НАН України.

3.5. Дотримання етичних норм у науковій діяльності усіма учасниками освітнього процесу передбачає:

- сприяти розповсюдженню наукових знань;
- нести відповідальність за наслідки своєї наукової діяльності, протидіяти отриманню результатів, що суперечать принципам академічної доброчесності й можуть завдати шкоди;
- дотримуватися найвищих професійних стандартів вищої освіти та проведення наукових досліджень;
- забезпечувати принципову чесність і прозорість на всіх стадіях наукового дослідження, вважати неприпустимим та викривати факти академічної недоброчесності;

- визнавати міжнародні та національні правові норми щодо авторських прав обов'язково посилаючись на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власних наукових досліджень;
- нести персональну відповідальність за чесну й об'єктивну оцінку навчальних і кваліфікаційних робіт;
- визнавати творчий внесок кожного з авторів дослідження, що проводилося колективно, не включати до списку авторів осіб, які не мали відношення до отримання наукових результатів.

IV. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ІБК НАН УКРАЇНИ

4.1. Академічна доброчесність у ІБК НАН України забезпечується:

- діяльністю Комісії академічної доброчесності ІБК НАН України;
- діяльністю Антикорупційного комітету ІБК НАН України;
- функціонуванням системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- протидією будь-яким проявам неправомірної вигоди;
- проведенням семінарів та інших заходів для учасників освітньо-наукового процесу з метою підвищення академічної культури та формуванню навичок протидії академічній недоброчесності;
- вивчення досвіду вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів щодо реалізації принципів академічної доброчесності в науковому та науково-освітньому середовищі.

4.2. Кожен учасник освітнього процесу несе відповідальність за дотримання засад академічної доброчесності, моральних правил та етичних норм в навчальній, науковій та науково-освітній діяльності.

4.3. Кожен учасник наукового/освітньо-наукового процесу має демонструвати дотримання засад академічної доброчесності, моральних правил та етичних норм, реагувати на порушення або спроби порушень цих принципів іншими особами, а саме:

- вказувати учасникам освітнього процесу на неприпустимість здійснення нечесної поведінки;

- повідомляти адміністрацію про порушення особами правил академічної доброчесності;
- звертатися до Комісії академічної доброчесності ІБК НАН України з метою розгляду порушень академічної доброчесності учасниками наукового та науково-освітнього процесу.

4.4. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- отримання незадовільної оцінки за результатами контрольного заходу;
- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- зниження семестрового академічного рейтингу;
- позбавлення на певний термін права на навчання за індивідуальним графіком або дострокове складання сесії;
- відрахування з аспірантури ІБК НАН України.

4.5. За порушення академічної доброчесності наукові та науково-педагогічні працівники можуть бути притягнені до такої академічної та дисциплінарної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- догана;
- недопущення до участі в конкурсі на заміщення посад наукових чи науково-педагогічних працівників.

V. КОМІСІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Комісія академічної доброчесності ІБК НАН України (далі – Комісія) – колегіальний орган, на який покладені такі завдання:

- організаційно-методичне забезпечення виконання прийнятих в ІБК НАН України стандартів академічної доброчесності;
- виявлення порушень засад академічної доброчесності, моральних правил та етичних норм з боку співробітників ІБК НАН України та здобувачів ступенів вищої освіти;

– надання пропозицій директору ІБК НАН України щодо притягнення порушників кодексу академічної доброчесності до відповідальності й накладення відповідних санкцій.

5.2. До складу Комісії входять:

- представник адміністрації,
- представник профспілкової організації,
- представник Ради молодих вчених.

Склад Комісії академічної доброчесності затверджується наказом директора терміном на чотири роки.

5.3. До членів Комісії не можуть обиратися особи, які притягувалися до відповідальності за порушення цього Кодексу.

5.4. Члени Комісії, проти яких висунуто звинувачення в порушенні цього Кодексу, відстороняються від діяльності в Комісії, а на їхнє місце обирається інша особа.

5.5. Заступник голови комісії і секретар обираються з числа її членів на першому засіданні простою більшістю голосів шляхом відкритого голосування.

5.6. Засідання Комісії проводяться за необхідності у разі виявлення випадків академічної недоброчесності.

5.7. Засідання вважається правомірним, якщо в ньому беруть участь 2/3 складу її членів.

5.8. Рішення Комісії приймаються на її засіданні більшістю голосів відкритим голосуванням і оформляються протоколом, який підписують голова і секретар Комісії.

5.9. Будь-який учасник наукової/освітньо-наукової/освітньої діяльності, який став свідком або має серйозну підставу вважати, що стався факт порушення академічної доброчесності, має право подати офіційну заяву до Комісії через завідувача відділу із подальшою передачею до Комісії. У цьому випадку голова Комісії не пізніше, ніж через 10 днів після подання заяви оголошує про

проведення позачергового засідання, на якому відбувається розгляд заяви. Особа, що подала заяву (далі – заявник), повинна викласти в ній аргументи, які свідчать про порушення академічної доброчесності, та надати відповідні докази.

5.10. Процедура розгляду заяви про порушення академічної доброчесності включає такі стадії:

5.10.1. Повідомлення особи про подання заяви. Особа, яка підозрюється в порушенні академічної доброчесності (далі – відповідач) за заявою має бути ознайомлена із висунутою проти неї підозрою, особливостями процедури розгляду даного питання. Допускається право відводу відповідача щодо будь-якого члена Комісії, якщо підозри в його упередженості є обґрунтованими. Здобувач, науковий/науково-педагогічний працівник може визнати свою провину в допущеному порушенні. У такому разі розслідування щодо заяви не проводиться, а факт визнання провини враховується при визначенні виду академічної відповідальності.

5.10.2. Проведення розслідування. Процедура розгляду питання передбачає:

- опитування свідків (свідком може бути будь-який учасник наукового/освітньо-наукового процесу, якому відомі обставини, що стосуються справи);
- вивчення першоджерел (публікації, підсумкові роботи);
- проведення консультацій з експертами (експертом може бути особа, якій доручено провести дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини справи, й дати висновок із питань, які виникають під час розгляду справи і стосуються сфери її спеціальних знань);
- інші заходи, необхідні для проведення об'єктивного розслідування.

5.10.3. Завершення розслідування та підготовка висновку.

За результатами розгляду питання та з'ясування всіх істотних обставин Комісія готує письмовий висновок, який містить такі складові:

- вступна частина (дата складання та строки проведення розслідування, учасники процедури розгляду порушення Кодексу академічної доброчесності, моральних правил чи етичних норм та зміст заяви);
- описова частина (інформація по суті питання, яка була розглянута Комісією);
- мотивувальна частина (обставини та докази, які Комісія взяла до уваги при вирішенні заяви);
- резолютивна частина (офіційні висновки та рекомендації для прийняття рішення).

5.10.4. Якщо будь-який член Комісії не погоджується зі звітом, він має право викласти окремо свою думку, що є невід'ємною частиною звіту.

5.10.5. Усі учасники розслідування мають бути ознайомлені з результатами розгляду заяви і, в разі наявності, подати письмові зауваження або заперечення до звіту.

5.10.6. Відповідач за заявою має право:

– знати про дату, час і місце проведення засідання та бути присутнім на ньому під час розгляду питання про притягнення його до академічної відповідальності;

– ознайомитися з усіма матеріалами щодо встановлення фактів порушення Кодексу академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

– особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення Кодексу академічної доброчесності;

– оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, вповноваженого розглядати апеляції.

5.11. Висновок Комісії про розгляд питання про порушення Кодексу академічної доброчесності надсилається впродовж трьох днів директору ІБК НАН України. Директор приймає рішення про винуватість або невинуватість особи, проти якої було подано заяву, та притягнення її до академічної відповідальності або застосування заходів дисциплінарного характеру (у випадку доведення вини відповідача). Прийняте рішення є підставою для видання відповідного наказу по ІБК НАН України.

5.12. У випадку виникнення нових обставин справи або недостатнього вивчення Комісією усіх поданих матеріалів директор ІБК НАН України може направити справу на додатковий розгляд.

5.13. Комісія повинна забезпечити конфіденційність розгляду питання про порушення Кодексу академічної доброчесності та не допускати поширення інформації за межі відповідних регламентних процедур. Тільки учасники процедури розгляду порушення академічної доброчесності можуть бути ознайомлені зі змістом заяви та матеріалами справи.

5.14. Рішення про притягнення до академічної відповідальності може бути оскаржене в письмовій формі впродовж десяти днів з моменту ознайомлення з прийнятим рішенням. Апеляція подається на ім'я директора ІБК НАН України,

який призначає склад апеляційної комісії для повторного розгляду справи. Апеляційна комісія розглядає питання та готує новий звіт про порушення Кодексу академічної доброчесності, який передає на розгляд директору ІБК НАН України. Остаточне рішення приймається директором ІБК НАН України або уповноваженою ним особою. Рішення директора ІБК НАН України не оскаржуються.

VI. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. ІБК НАН України забезпечує безперешкодний доступ до Кодексу академічної доброчесності через його оприлюднення на офіційній вебсторінці.

6.2. Кодекс ухвалюється Вченою радою ІБК НАН України та затверджується директором ІБК НАН України. Зміни та доповнення до Кодексу вносяться за поданням адміністрації та Вченої ради ІБК НАН України.